

B. HALÁSZ ÉVA

Zágráb megye szolgabíráinak archontológiája 1333–1457 között

The archontology of the szolgabírák of Zágráb county

The present paper aims to fill in the missing archontology of the szolgabírák of Zágráb county before 1458, which is missing from the work of Pál Engel. The known charters of Zágráb county contain only rarely a list of szolgabírák and they are concentrated in the middle of the 14th century, therefore the author has chosen to present the data in the same way as in the county part of the late-medieval archontology, i.e. by presenting all the discovered data on szolgabírák in chronological order.

A magyar középkori archontológiák közül először Engel Pál 1301 és 1457 közötti évek tisztségviselő-listáit közreadó munkája jelent meg 1996-ban.¹ Ezt követte Zsoldos Attila kötete, mely az Árpádok korát dolgozta fel.² A későközépkori archontológia két kötete 2016-ban és 2017-ben napvilágot.³ Engel Pál munkája óta a kutatások megmutatták, hogy egy megye vagy földrajzi régió nemesi társadalmának kutatásában megkerülhetetlenek azok a személyek, akik a szolgabírói tisztséget töltötték be, ezért a későközépkori archontológia megyei kötetében már a szolgabírák listáit is megtaláljuk. Jelen írás Zágráb megye szolgabíráinak 1458 előtti, Engel Pál munkájából hiányzó archontológiáját kívánja pótolni.

Zágráb megye szolgabírái 1333-tól kezdve szerepelnek az oklevelekben, első említésükkor a megyei oklevél *intitulatió*jában meg is nevezik mind a négyüket. A következő rájuk vonatkozó adat azonban több, mint 30 év múlva bukkan fel, amikor I. Lajos király 1366. január 2-i kelettel kiadott oklevelében speciális királyi emberként említik Mezői (*de Mezew*) Mikec fia Istvánt.⁴ Többé-kevésbé folyamatos szolgabírói archontológiát csak az 1370-es évek végétől kezdve tudunk összeállítani.

A 15. század elejéig, az egyetlen királyi oklevél kivételével, csak a tisztségviselők keresztnévét és az apa keresztnévét tüntetik fel a forrásokban, ezért családhoz/nemzetséghez kötésük nem lehetséges. A párhuzamok alapján joggal tételezhetjük

fel, hogy a nemesség alsóbb rétegeihez tartoztak, alkalmasint várjobbágyi/várnemesi háttérrel is rendelkeztek. A származási helyükre utaló *de*+helységnév összetétel feltüntetése a 15. század elejétől válik általánossá. Szolgabíró-listákkal csak elvétve találkozunk. A megye szolgabíróit egyetlen esetben sem említik *comes* címmel.

Az adatok közléséhez a későközépkori archontológia megyei részénél alkalmazott módszert, vagyis az általam feltárt összes, a szolgabírókra vonatkozó adat időrendbe szedett közlését választottam. A névalakokat egységesítettem, az eltéréseket lábjegyzetben jelzem. Dőltten szedve olvashatóak a ragadványnevek. Szögletes zárójelben szerepelnek a kikövetkeztethető vagy más forrásokból tudható adatok. Amennyiben ismert, minden esetben feltüntettem az apa keresztnévét is. Ha egy szolgabíró ismert tisztségviselése között több, mint egy év van, akkor az adatokat nem vonom össze. Az archontológiai adatokat két oszlopba szedve közlöm, először a forrásban szereplő szolgabíró(k) neve(i) áll(nak), majd ezt követi a forrás kelte és jelzete.

Rövidítések

Anjou-oklt. = Anjou-kori oklevéltár I–. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia. Szerk.: Almási Tibor – Blazovich László – Géczi Lajos – B. Halász Éva – Kőfalvi Tamás – Kristó Gyula – Makk Ferenc – Piti Ferenc – Sebők Ferenc – Teiszler Éva – Tóth Ildikó Éva. Bp.–Szeged, 1990–.

CD = Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae ac Slavoniae. Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. I–XVIII. Ed. Marko Kostrenčić – T. Smičiklas, Zagrabiae, 1904–1990.

HU-MNL-OL-DF = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Fényképgyűjtemény

1 Engel Pál: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. I–II. Bp. 1996. (História Könyvtár – Kronológiák, adattárak 5.)

2 Zsoldos Attila: Magyarország világi archontológiája 1000–1301. Bp. 2011. (História Könyvtár – Kronológiák, adattárak 11.)

3 C. Tóth Norbert – Horváth Richárd – Neumann Tibor – Pálosfalvi Tamás: Magyarország világi archontológiája 1458–1526. I. Főpapok és bárók. Bp. 2016. (Magyar Történelmi Emlékek – Adattárak) és C. Tóth Norbert – Horváth Richárd – Neumann Tibor – Pálosfalvi Tamás – W. Kovács András: Magyarország világi archontológiája 1458–1526. II. Megyék. Bp. 2017. (Magyar Történelmi Emlékek – Adattárak)

4 Anjou-oklt. L. 6. sz.

HU-MNL-OL-DL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Levéltár

Laszowski = Monumenta historica nob. communitatis Turopolje olim „Campus Zagrabienensis” dictae. Povijesni spomenici plem. općine Turopolja nekoć „Zagbečko polje” zvane. Collegit et edidit Emilius Laszowski. Vol. I–IV. Zagrabiae 1904–1908.

Laszowski, Cvetkovići = E. Laszowski, Hrvatska plemenska općina Cvetkovići. Vjesnik kr. državnog arkiva u Zagrebu 2 (1926) 13–81.

Lukinović = Monumenta historica episcopatus Zagrabienensis. Vol. VI. 1421–1440. Ad edendum praeparavit Andreas Lukinović. Zagreb 1994. Vol. VII. 1441–1465. Ad edendum praeparavit Andreas Lukinović. Zagreb 2004.

Mályusz E., Pálos kolostorok. Mályusz Elemér: A szlavóniai és horvátországi középkori pálos kolostorok oklevelei az Országos Levéltárban: első közlemény. Levéltári Közlemények 3. (1925) 100–191.; második közlemény. Levéltári Közlemények 5. (1927) 136–209.; harmadik közlemény. Levéltári Közlemények 6. (1928) 87–203.; negyedik közlemény. Levéltári Közlemények 7. (1929) 278–311.; ötödik közlemény. Levéltári Közlemények 8. (1930) 65–111.; hatodik közlemény. Levéltári Közlemények 9. (1931) 284–315.; hetedik közlemény. Levéltári Közlemények 10. (1932) 92–123.; nyolcadik közlemény. Levéltári Közlemények 10. (1932) 256–286.; kilencedik közlemény. Levéltári Közlemények 11. (1933) 58–92.; tizedik közlemény. Levéltári Közlemények 12. (1934) 115–154.; tizenegyedik közlemény. Levéltári Közlemények 13. (1935) 233–265.

Tkalčić, Mon. civ. Zagr. = Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagrabie, metropolis regni Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae. Povjestni spomenici slob. kralj. grada Zagreba. I–XIV. Ed. Joannes Bapt. Tkalčić: Zagrabiae 1889–1932. Zichy = Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeö. A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára. Szerk. Nagy Imre – Nagy Iván – Véghely Dezső – Kammerer Ernő – Döry Ferenc – Lukács Pál. I–XII. Bp. 1871–1931.

ZsO. = Zsigmondkori oklevéltár. I–XIV. (1387–1428) Bp. 1951–2023. Összeállította: Mályusz Elemér Borsa Iván – C. Tóth Norbert – Neumann Tibor – Lakatos Bálint – Mikó Gábor. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok, 1., 3–4., 22., 25., 27., 32., 37., 41., 43., 49., 52., 55., 59. és 61.)

Mirozlaus

Miklós

Márton

Balázs fia Péter 1333. V. 12. (Anjou-oklt. XVII. 249. sz.)

Mezői Mikec fia István 1366. I. 2. (Anjou-oklt. L. 6. sz.)

Chernk fia Mikec 1371. V. 15. előtt (HU-MNL-OL-DL 5928.)⁵

[Mezői] Mikec fia István

Chernk⁶ fia Mikec

György fia János

Iretlen fia Gergely 1377. V. 18. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 258–259., 267. sz.)

Chernk fia Mikec

Iretlen fia Gergely

1377. VI. 22. (Laszowski I. 97–98., 93. sz.)

György fia János

1377. X. 6. (Zichy IV. 24–25., 27. sz.)

Iretlen fia Gergely

Chernk⁷ fia Mikec

1377. X. 17. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 265., 274. sz.)

Iretlen fia Gergely

György fia János

1380. IV. 3. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 279–280., 294. sz.)

1380. IV. 23. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 285., 301. sz.)

1380. IV. 23. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 285–286., 302. sz.)

1380. IV. 30. (HU-MNL-OL-DF 230603.)

[Mezői] Mikec fia

István

1380. VIII. 20. (HU-MNL-OL-DL 35891.)

István fia Péter

1388. VII. 6. (ZsO. I. 638. sz.)

István fia Péter

1393. IV. 29. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 346–347., 365. sz.)

István fia Péter

1395. IX. 1. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 361., 382. sz.)

Benk fia György

1396. IV. 12. (ZsO. I. 4346. sz.)

István fia Péter

1396. XII. 3. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 373–374., 392. sz.)

Gergely fia Iván

István fia Péter

1396. XII. 20. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 374–375., 393. sz.)

1396. XII. 21. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 375–376., 394. sz.)

1397. I. 6. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. I. 376–377., 395. sz.)

István fia Péter

1397. III. 8. (Laszowski I. 145–146., 153. sz.)

⁵ Az oklevél a dátumnál csonka, ezért csak hozzátétőleges *datatio* állapítható meg.

⁶ Cerhenk névalak.

⁷ Cerhenk névalak.

[Simonovci]⁸ Iván fia
György 1398. XI. 25. (Laszowski I. 464.,
2. sz.)

Simon fia Tamás 1399. VIII. 19. (CD XVIII.
477–479., 334. sz.)

[Simonovci]⁹ Iván fia
György 1407. VI. 12. (ZsO. II/2. 5566. sz.)

Simonovci Iván fia
György 1408. III. 15. (MNL OL DF
218652.¹⁰)

Domagovci Gergely fia
Iván 1412. I. 12. (Laszowski I. 164.,
174. sz.)

Simonovci Iván fia
György 1412. IX. 1. (ZsO. III. 2605. sz.)
1412. IX. 14. (ZsO. III. 2684. sz.)
1412. X. 16. (ZsO. III. 2800. sz.)

Mlakai György fia
Miklós 1413. V. 18. (Mályusz E.,
Pálos kolostorok 7. közlemény,
110., 108. sz.)

Simonovci Iván fia György
Mlakai György fia
Miklós 1416. II. 18. (HU-MNL-OL-DF
230952.)

Mlakai György fia Miklós
Drenovai Péter fia Pál 1417. II. 24. (ZsO. VI. 163. sz.)

Toplicai Tamás fia László
Mlakai György fia
Miklós 1417. X. 9. (ZsO. VI. 1003. és
1688. sz.)

Simonovci Iván fia
György 1417. XI. 23. (ZsO. VI. 1152. sz.)

Drenovai Péter fia Pál 1419. VI. 9. (Laszowski, Cvetko-
vići 58. 18. sz.)

Vrnovci Domonkos fia
Gergely 1421. II. 9. (ZsO. VIII. 83. sz.)

Mlakai György fia Miklós
Bedenicai Miklós fia Pál 1421. II. 22. (ZsO. VIII. 199. sz.)

Ra[domerci] Domonkos fia
Gergely 1421. VII. 18. (ZsO. VIII. 777.
regesztja)

Vrnovci Domokos fia
Gergely 1424. II. 11. (ZsO. XI. 115. sz.)

Mlakai György fia
Miklós 1424. IV. 7. (ZsO. XI. 405. sz.)
1424. IV. 14. (ZsO. XI. 436. sz.)
1424. VI. 9. (ZsO. XI. 673. sz.)

Supech-i György fia
Orbán 1426. V. 21. (ZsO. XIII. 604. sz.)

Mlakai György fia
Miklós 1427. III. 10. (ZsO. XIV. 257. sz.)

Mlakai Egyed fia Miklós
Marenczi János 1428. VII. 20. (ZsO. XV. 840. sz.)

Kalini [...] fia Pál¹¹ 1434. X. 6. (HU-MNL-OL-DF
231139.)

[Domagovići] Tamás [deák]¹²
Žitomiri Máté fia
György 1437. IX. 26. (HU-MNL-OL-DF
231167.)

Domagovići Tamás deák (litteratus)
Žitomiri Máté fia György
Scsitarjevói¹³ János fia
Péter 1438. I. 31. (Tkalčić, Mon. civ.
Zagr. II. 139–140., 112. sz.)
1438. I. 31. (Tkalčić, Mon. civ.
Zagr. II. 141–142., 113. sz.)

Scsitarjevói János fia Péter
Domagovići Tamás deák (litteratus)
Žitomiri Máté fia
György 1438. II. 24. után (HU-MNL-OL-
DF 218743.)¹⁴

Domagovići Tamás
Žitomiri [Máté] fia
György 1438. IV. 26. (Tkalčić, Mon. civ.
Zagr. II. 153–156., 118. sz.)

8 Az oklevél nem adja meg a szolgabíró származási helyére utaló *de*+hely-
ségnevé összetételt, de a keresztnév és az apai keresztnév, valamint az idő-
beni közelség miatt az azonosítást helytállónak tarthatjuk.

9 Az oklevél nem adja meg a szolgabíró származási helyére utaló *de*+hely-
ségnevé összetételt, de a keresztnév és az apai keresztnév, valamint az idő-
beni közelség miatt az azonosítást helytállónak tarthatjuk.

10 Az oklevelet átírta Zágráb megye 1417. február 28-án (MNL OL DL
35926.) Ezen átirat alapján készült regesztája: ZsO. VI. 59. sz.

11 Az oklevél az apa nevének kiszakadt.

12 Az oklevél felső részén csonka, de mivel a korszakban egy Tamás nevű
szolgabíró volt, ezért az azonosítás valószínű.

13 *Sythar* névalak.

14 Az oklevél csonka másolatban őrződött meg, ami többek között a dátum-
át sem tartotta fenn, azonban csak Albert király benne ártírt oklevél után
kelhetett.

Scsitarjevói [János] fia Péter	1439. V. 18. (Zichy VIII. 652–653., 452. sz.)	Nez[pesai] Koz ¹⁶ János [...] fia Máté ¹⁷	1452. III. 5. körül (HU-MNL-OL-DF 257056.) ¹⁸
Črnkoveci Bálint	1443. március 14. (HU-MNL-OL-DF 231318.)	Nezpesai Koz János Brokonovci ¹⁹ Domonkos Lomnicai Fábián	1452. III. 5. (Lukinović VII. 216–217., 209. sz.)
Beloslavceci Demeter fia Gergely	1444. VIII. 1. (HU-MNL-OL-DF 231211.)	Nezpesai Koz János Brokonovci Domonkos	1452. IV. 10. (HU-MNL-OL-DF 231308.)
Radomerci László fia Miklós Ebresi Benedek fia Gál	1447. VIII. 19. (Lukinović VII. 109–110., 106. sz.) 1447. VIII. 19. (Lukinović VII. 110., 107. sz.)	Csernkovci Bálint	1453. III. 21. (HU-MNL-OL-DF 231318.)
G[ul]etinci Mihály deák (litteratus)	1450–1459. X. 6. körül (HU-MNL-OL-DF 257031.) ¹⁵	Nezpesai Koz János	1453. X. 4. (HU-MNL-OL-DF 231330.)
Klokocsi Maretics György	1451. V. 18. (Tkal. II. 217., 159. sz.)	Nezpesai Koz ²⁰ János Vrnovci Mátyás	1457. V. 16. (HU-MNL-OL-DF 231390.)

15 Az oklevél szakadt, több helyen nehezen olvasható. A dátum két helyen is csonkult, egyrészt az elején, ami megadná, hogy Szent Mihály nyolcadához viszonyítva pontosan melyik napon kelt, másrészt a végén, azaz nem állapítható meg, hogy 1450 és 1459 között melyik évben íródott. A hát-lapon olvasható 16–17. századi feljegyzés 1450-re keltezi, tehát vagy ekkor sem volt már olvasható a pontos dátum, vagy valóban 1450-ben kelt az oklevél. A szolgabíró nevét részben olvashatatlanná teszi egy szakadás. Mivel azonban egyetlen másik Mihály deák fordul elő a 15. század közepén a zágrábi szolgabírák között, az 1460-ban adatolható Guletinci Mihály (vö.: Archontológia 1458–1526. II. 453), ezért az azonosítás helytállónak tekinthető. (Köszönöm Lakatos Bálint segítségét az oklevél színes fotójának elkészítésében.)

16 *Kooz* alakban.

17 Az oklevél csonkulása miatt csak a keresztnéve olvasható.

18 Az oklevél csonka, a dátumából csak a *..miscere, anno Domini supradicto* szavak olvashatóak. Mivel a megye jelentésében László nádor mandatumának dátuma sértetlenül őrződött meg, így az évvel kapcsolatban nem merülnek fel kételyek. A napi dátumot a töredéke alapján valószínűleg a *Reminiscere* vasárnaphoz viszonyítva adták meg, de a csonkulás miatt nem határozható meg pontosan.

19 Ma Brokunjevec.

20 *Kooz* alakban.